

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴿القرآن﴾

دَعْلَم تَجْوِيد پھ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

﴿دَعْلَم تجوید تول اہم مسائل پھ شعرونو کنبی﴾

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تاون کراچی

Ketabton.com

خورونکے

اسلامی ادبی تولنہ

یونیورسٹی روڈ مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید
منظوم

تصنیف

احمد علی مردانی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
دَعْلَم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دتجوید

﴿دَعْلَم تجوید بول اہم مسائل پہ شعرونو کبھی﴾

لیکونکے

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری ٹاؤن کراچی

خوروونکے

اسلامی ادبی ٹولنہ مردان

تقریظ

استاد العلماء والشعراء حضرت مولانا

محمد ابراهيم فاني رحمة الله تعالى عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والسلام على من لا نبي بعده! اما بعد په
قران كريم ڪنبي د الله تعالى جل شانہ ارشاد دے: وَرَتَّلِ
الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً. قران كريم د الله تعالى رالپڙے اخير ۾ ڪتاب
دے چي په خوڙ نبي ﷺ حضرت محمد ﷺ نازل ڪري
دے. ددي عظيم الشان ڪتاب چي ڇنگه معنيٰ او تفسير زده
ڪوڻ ضروري دي دغه شان دا خبره هم ڏيره اهميت لري چي
ددي ڪتاب قراءت او تلاوت دي هم د تجويد اوقواعدو مطابق
اوشي. علم التجويد ڏير لوئي علم اوفن دے. په دي ڪنبي
ددي فن او علم ما هرينو ڏير ڪار ڪري دے او ڏير ڪتابونه ئي
ليڪلي دي. موجوده مختصره رساله محترم مولانا احمد علي
مرداني صيب د طالب علمانو د زده ڪرڻ ۾ او د يادوگو د پارہ په
پشتو نظم ڪنبي تياره ڪرڻ ۾ ده. ماشاء الله ڏير په ښه انداز ئي
په دي ڪنبي قواعد د تجويد د شعرونو په شڪل پيش ڪري دي.
زما د عاده چي الله كريم دي دي مختصر ۾ رسالي ته قبوليت
عامه ور ڪري چي ٽول پښتانه ور نه تري مستفيد شي. آمين

محمد ابراهيم فاني

خادم العلم والطلبه بجامعہ دارالعلوم حقانيہ اڪوڙه خٽڪ

۵ محرم الحرام ۱۴۳۳ هـ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دَ صاحبِ کتابِ یو خو خبری

دَ اللّٰه تعالیٰ شکر و احسان دے چي مونږه ئي دَ حضرت محمد رسول اللّٰه ﷺ په اُمت کښي پيدا کړو او بيا ئي بل احسان په مونږ دا اُکړو چي مونږ له ئي په دُنیا کښي دَ دُنیا دَ ژوند تیرولو دَ پاره یو عظیم الشان کتاب قرآن کریم را کړو . چي دَ دُنیا او دَ آخر دَ هر یوې مسئلے دَ پاره کافی او شافی دے . دغه قرآن کریم باندي چي څنگ په صحیح لوستلو باندي پیر اجر و ثواب مقرر دے . دغه شان که که یو انسان دغه قرآن کریم غلط اُولی دَ هغه انسان دَ پاره په آخرت کښي سزا او وعید هم شته . ددغي سزا او وعید نه دَ بیچ کیدو دَ پاره او لوئي اجر دَ حصول دَ پاره په هر دور کښي علماء او قراء په خپل خپل ځائے زبردست محنت کړي دے . او دا محنت به ترقیامته پوری (انشاء اللّٰه) جاری وی . چي په ښه انداز سره دَ قرآن کریم تلاوت اُوکړي شي او هر یو مسلمان په قرآن کریم کښي دَ غلطو نه محفوظ پاتے شي . ما هم ددغي مقصد حاصلولو دَ پاره دا مختصره رساله دَ اللّٰه تعالیٰ په فضل و کرم او توفیق سره تیاره کړي ده . مولیٰ کریم دي ئي ماله او زما والدینو ، تولو اُستادانو او ملگرو لره سبب دَ فلاح اُگر ځوی . واللّٰه الموفق والمعين . رينا تقبل منا انک انت السميع العليم وتب علينا انک انت التواب الرحيم وصلى اللّٰه تعالیٰ على خير خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين .

ابوالقاسم احمد علي مردانی

یونیورسټی روډ خوره بانډه مردان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اولنی لیک

پس له حمده له صلوة دا بیان
 مبتدی دپاره خدایا کبری اسان
 مهربان شوکته په ما پرودیگار
 تاسوته به وړاندې کر مه خه اشعار
 مسائل می دتجوید کرل خه راجمع
 دالله نه پری داجر ساتم طمع
 عری کبھی چي ادا کله حرفونه
 مخرجونه یاد ساته او صفتونه
 دی ته وائی دقران علم تجوید
 نه دی گران بنه دے اسان علم تجوید
 دهر هغه خائے چي تکه ادا کی پری
 په مخرج سره دنیا کبھی به یاد پری
 پنخه تول دی مخرجونه دحرفونو
 یاد ساته دغه بیان دبنیادونو
 جوف او حلق سره کره ژبه شونہ نورے
 دخیشوم ورسره نوم شته دے که گورے
 دا اصول دمخارجو تول بیان دی
 لازمی دا پیژندل په هر انسان دی

مخارج دی بُنیادونه دَ حرونو
 خان خیرساته ددغی بُنیادونو
 په کوم شان او کیفیت چي حرف اداشی
 صفتونه به ترې جوړ ددې دُنیا شی
 دَ علم التجوید اهمیت او حکم

هریو حرف صحیح لوستل دی ضروری
 دا لازم دی دتجوید په مبتدی
 دغه حکم دَاللّٰه ددې کلام دے
 معززه دے عالی او چت مقام دے
 دغه حکم دَ حدیثِ مصطفیٰ ﷺ دے
 چي دَ دو جهان دَ پاره نُور زاده دے
 داسے وائی په دُنیا کښي عالمان
 په تجوید سره بنائستة دغه قرآن
 لحنِ جلی او لحنِ خفی

په دوه قسمه دا غلطی دَ مبتدی دی
 په غلطو کښي خة جلی دی خة خفی دی
 غلطی غتبه چي وی دغه ده حرامه
 په لحنِ جلی یا دیرپی دا تمامه
 صفت پریدی چي دَ حرف کله بشر
 لحن جوړ به ترې خفی شی سراسر

دا دوه قسمه دی غلطی دهر انسان
 کله لولی چي دنیا کنبی خو ک قران
 بیچ ساته ددی غلطونه خپل وجود
 په دنیا درنه جوړ نشی چي مردود
 د علم التجوید موضوع

د قران الفاظ موضوع ده د تجوید
 تر قی غواړه در ب نه دمزید
 په تجوید سره دلوستلو تعلیم

په تجوید سره قران لوستل پکاری
 به تجویده ټول لوستونکی گناه گاری
 په تجوید سره لوستلو کنبی عزت دے
 به له دغی د دنیا در ذلت دے
 په تجوید سره بنائسته بکاری قران
 لکه تاج چي وی په سردیو انسان
 د علم تجوید مقصد او غرض

بنه صحیح د حرف ادا لری مقصد
 د تجوید دے دغه حکم دابد
 بنه بنائسته به پرې حرفونه د قران شی
 چي تابع خو ک د تجوید په دی جهان شی
 دا قران په دے تجوید سره بنائسته دے

ددي ژوند دپاره بنكله نمونه ده
 هر انسان په دغه علم بنائسته كيږي
 لكه گل دباغيچي ترينه جوړيږي
 دتجوید مرتبي

مرتبي دي دتجوید درم دجهان
 داسه وائي په دنيا كښي عالمان
 يو تدوير دمه، بل دمه حدربل ترتيل
 عالمانو بيان كړمه دمه تفصيل
 ترتيل نوم دمه دبنه رواواطينان
 تلاوت چي كوي كله مسلمان
 حدروائي تيز لوستلو ته دنيا كښي
 بيان شوم دقاريانو په وينا كښي
 نه وي تيز او په مزه چي تلاوت
 دا تدوير دمه په دنيا كښي هر ساعت
 مرتبي دومره تجويد له په دنيا دي
 لكه څنگ چي دري قطبي دهر يو ثادي

دتجوید ارکان

لكه څنگ چي داودس فرض څلور دي
 دتجوید سره ارکان دومره په كور دي
 مخرجونه دحرفونو پيژندل دي

پیژندل دی د صفاتو او وئیل دی
 پیژندل دی د حرفونو ټول احکام
 هم عادت د بنه لوستلو کړه مدام
 د تجوید د پاره ټول دغه ارکان دی
 په ترتیب سره چي بره دا بیان دی
 د علم التجوید فائده

خوک چي لولی په تجوید سره قران
 دارضاده د الله غنی سبحان
 د رسول الله ﷺ رضاشته په دے کار
 شته رضاد اولیاؤ په دغی لار
 آخرت کنی ئی بدله ده نعمتونه
 ملاویری به په دغی جنتونه
 د تسمیے او تعوذ بیان

هر کله چي تلاوت کړم د قران
 درې صورت به یاد ساته ددې جهان
 یابه ته شروع کوم سر نه سورت
 یاد مینغ نه به کوم ته تلاوت
 یابه ستا مینغ کنی سورت نه ابتدا وی
 درې حالت به دادلته کنی تل ستا وی
 د اول صورت نه راشه خان خبر کړه

تعوذ او تسمیہ دوارہ پہ سر کرہ
 تعوذ او تسمیہ دل تہ را غلے
 دا عمل دے د محبوب نبی ﷺ دیر بشکلے
 دویم صورت کنبی تعوذ وئیل بہتر دی
 دا کارونہ دثواب د ہر بشر دی
 تسمیہ کنبی ہر بشر لہر اختیار دے
 دثواب دا پہ کارونو کنبی یو کار دے
 دریم صورت کنبی تسمیہ ہر خائے را غلے
 خیر دار ترینہ ہر بشر دے ہر یو کلے
 دتویے دسورت حکم بل جُداد دے
 ہفہ حکم راشہ لانڈی دل تہ داد دے
 تسمیہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دا حصہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دتعوذ او تسمیہ تفصیل

کتہ سورت نہ ستاوی چرے ابتدا
 تعوذ کرہ تسمیہ سے سرہ ادا
 صورتونہ ترے جو پرے تہول خلور
 وصلی کُل او فصل کُل نہ پس دے نور
 شتہ فصل اول وصلی ثانی صورت
 خلورم ئی دے الہ پہ حقیقت

پہ خلو رو کنبی چہ برہ ذکر دادی
 درے صورتہ پہ کنبی دلته تہول روا دی
 وصل اول بیافصل ثانی صورت
 ن ناروادے دا صورت دَ تلاوت
 نورددی نہ علاوہ چہ درے ادا دی
 دغہ درے وارہ ہر خائے کنبی تل روا دی
 دَ مخارجو بیان

دَ مخرج مثال دَ کوردے دَ بنیاد
 بی بُنیادہ کور لیدلی چا آباد
 حلق یا ژبہ یا وی شونہ دَ انسان
 دَ کوم خائے نہ ادا کی پری چہ بیان
 مخرج دغی خائے تہ وائی پہ دُنیا
 دَ قاریانو علم اؤدہ وینا
 مخرجونہ تہول دی اؤولس دَ حرفونو
 دا بیان دے یقینی دَ کتابونو
 چہ ساکن وی دَ الف سرہ واویا
 جوفی نوم ددی مخرج دے پہ دُنیا
 دَ همزہ سرہ چہ جمع کرے بیہا
 ادا کی پری دوی دَ حلق پہ انتہا
 مینخ دَ حلق دے عین او حالہ پہ جہان

خیال ساتی ددی خبری عالمان
 غین او خاد حلق اُخر نہ ادا کی پری
 پہ لفظونو کبھی چھی کلہ بیان پری
 دَاخِر ژبے سرہ لہات چھی مل شی
 قاف بہ جو پرتری دُنیا پہ ہر منزل شی
 لپرا لاندی ہری وقاف نہ کاف ادا دے
 دامخرج ددغی قاف نہ بل جُدا دے
 مینغ دژبے کتہ تالو سرہ شی مل
 جیم دشین سرہ راخی پہ دی منزل
 یا حرکت لرونکی، دارنگ یا دالین
 ادا کی پری ددی خائے نہ پہ بہترین
 کتہ داژبہ ددی ژامی سرہ مل شی
 جو پریہ ضاد تری دُنیا پہ ہر محفل شی
 یو دژبے غارہ بل کپہ شمیرانیاب
 ثنایا رباعی دوارہ دہر باب
 ہم اُورے دَضو ا حک شی چھی تمام
 ادا کی پری ددی خائے نہ ہری ولام
 یو دژبی غارہ بل تالو کپہ برہ
 نون ددلتہ نہ ادا کپہ بنیہ پہ نہرہ
 لپرننہ چھی دَنون نہ خوک شی کلہ

را ادا بہ شی ددی خائے نہ پہ خپلہ
 کرہ دپاس غائبونو بیخ دژیے سر
 طاء، تا، دال تری ادا کی پری پہ ہر در
 ژبے سر نہ ادا کی پری ظا او ثا
 چہ شی یو دثنا یا غارہ علیا
 دا مخرج دھریو ذال دے دجھان
 داسی وائی دقران دغہ قاریان
 مینغ چہ شی دثنا یا دژیے سر
 ورتہ خیال کوہ دنیا کبھی پہ نظر
 دا دصاد اوزا د سین دے یو مخرج
 دہائستہ یر بہترین دے یو مخرج
 مینغ دلاندی شونہی دے مخرج دفا
 چہ شی یو دثنا یا غارہ علیا
 کلہ شونہی چہ دا دوارہ یو خائے کی پری
 واو اوباء سرہ ہر میم تری ادا کی پری
 دغٹے مخرج خیشوم دے بیان شوے
 ہائستہ دی سرہ دنیا کبھی قران شوے
 مخرجونہ دحرفونو دی داتول
 بنیادونہ دحرفونو دی داتول

★★★★★★

د خلی غائبونه

ثنا یا اورباعی خلور خلور
 بیانیاب اوضوا حك شته دُومره نُور
 طواحن غائبونه دولس شته په شمیر
 نواجذ خلور چي نه شی درنه هیر
 شل غائبونه د اضراس شول دغه شان
 دوه دیرش خُله کښي شول غائبونه د انسان

د صفاتو بیان

د صفت معنی راغلی ده حالت
 د یاد شو په معنی د کیفیت
 ټول صفات لری دوه قسمه د جهان
 لازمی او عارضی دی عالیشان
 لازمی نه جدا کیږی له حرفونو
 خیال ساته ددغي ټولو صفتونو
 عارضی صفت وی حرف کښي کله کله
 کله کله دا د حرف نه بیل شی خپله
 د اښکلا وی د حرفونو د جهان
 که دُنیا کښي ورته خیال او کږی انسان
 په دمه هر یو حرف بنائسته لکه د گل شی
 خوشبودار مشک و عنبر د هر محفل شی

خيال كوه ددغي ٿولو ٻيڻه تمام
 داسي وائي ٻه دنيا ڪنبي خاص او عام
 صفاتِ لازمه

چي د حرف سره يو ڄاڻي ٻه هر مڪان وي
 دا صفت به لازمي ددي جهان وي
 چي جدا ترينه ٻه يو مقام ڪنبي نه شي
 چي جدا ترينه ٻه يو ڪلام ڪنبي نه شي
 ورتنه وائي خاص او عام صفت لازم
 ورتنه وائي ٿول تمام صفت لازم
 ياد ڪر ٻه اولس لازمي ٿول صفتونه
 ڄنگ چي اولس دي ياد شوي مخرجونه
 لس صفات درنه هيرنه شي متضاد دي
 ضد پنڄهه د پنڄو دلته ڪنبي ٿول ياد دي
 ووه دي غير متضاده ٿول صفتونه
 دا صفات لري جدا جدا حرفونه
 د صفاتِ متضاده بيان

ٿول پنڄهه د پنڄو ضد دي متضاد
 دا صفات ٻه دي صفت سره دي ياد
 لس حرفونه مهموسه دي د جهان
 نور راغلي جهريه ٿول د قرآن

لس حرفونہ مهموسہ لری صفت
 کرہ فحٹہ شخض سرہ سگت
 جہر نوم داوچت والی اوقوت دے
 نرم والے مهموسہ کنبی ہر ساعت دے
 دریم صفت دصفتونونہ شدت دے
 داشامل زمونر پر سرہ پہ تلاوت دے
 تبول دی نولس مجھورہ پہ شمار حرفونہ
 جہر سرہ بنائستہ کیپی دالفظونہ
 دشدت معنی سختی دہ دجہان
 داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
 پہ اتو حرفونو کنبی صفت شدت دے
 مجموعہ کنبی دا جدقظ بگت دے
 بل شدت تہ مخامخ صفت رخوت شتہ
 نرم والے پہ کنبی پروت پہ ہر جہت شتہ
 لکہ خنگ چپی دمنفوش شین دے شین
 دا آواز دے دنرمے بنہ بہترین
 درخوت حرفونہ شپارس دی پہ کور
 دشدت اوتوسط دی کور کنبی نور
 پنخہ تبول متوسط دی معتبر
 مجموعہ دتوسط دہ لن عمر

نة اواز پة کنبی بندی پی دانسان
 بین بین ورتہ ہم وائی پہ جہان
 پہ صفاتو کنبی پنعم دے استعلا
 ووة حرفونو کنبی راغلی پہ دنیا
 خص ضغط قظ ددی ده مجموعہ
 د حرفونو استعلاء ده دا حصہ
 ضد شپیم د استعلاء دے استفعال
 تہول لری دوویشٹ حرفونہ دکمال
 د اطباق صفت نہ خان کرہ بنہ خیر
 تہول خلور لری حرفونہ پہ ہر در
 طا او ظا سرہ ملگر مے صاد او ضاد
 مطبقہ سرہ دی دا حرفونہ یاد
 د اطباق ضد انفتاح دے ہر ساعت
 تہول پنخویشٹ حرفونہ دالری صفت
 پہ اذلاق صفت کنبی شپری دی تہول حرفونہ
 فر من لب کنبی دی دا صفتونہ
 دغہ تہول متضادہ صفات شول تیر
 در نہ نة شی تلاوت کنبی چہی دا ہیر
 خیال ساتھ ئی تلاوت کنبی ہر ساعت
 بنائستہ کی پی پہ دے ہر خائے تلاوت

دَصَفَاتِ لَازِمِهِ غَيْرِ مُتَضَادِهِ بَيَان

لکھ ڇنگ دَفَاتِحِ چي ووٽُ آیات دی
 دُومره غیر متضاده له مقامات دی
 لکھ ڇنگ چي ووٽُ آسمانه دَجهان دی
 دُومره غیر متضاده صفات بیان دی
 تبول دی ووٽُ منفردہ صفات دُنیا کبھی
 دادی غیر متضاده هرہ وینا کبھی
 پنڃو حرفو کبھی راغلی قلقله ده
 قُطْبُ جَدُّ کبھی پرتہ دامجموعه ده
 یوصفت دے پہ صفاتو کبھی صغیر
 ذکر کرے علماء دے پہ تحریر
 زادِ صا دسرہ کرہ جمع بل کرہ سین
 دَصْفِیرِ حَرْفُونِہ درے دی دا حسین
 یوصفت دے دَصَفَاتُونِہ تکریر
 رپیل دل دَژبے را کبھی پہ تقریر
 یوصفت دَتَفْشِی شتہ پہ یقین
 دا صفت لری یو حرف هغه دے شین
 شین چي کلہ پہ دُنیا کبھی ادا کیږی
 آواز خُلہ کبھی ورسره پوره خوریږی
 بنهٔ پہ نرمه ادا کیږی حرف دَلین

دغہ دوه حرفونہ دی بنہ بہترین
 واونہ مخکبھی چي وی زور داپہ هر در
 زور دِیاء نہ مخکبھی وی چي پہ نظر
 ہلہ داصفت بہ دلته کبھی موندے شی
 ہلہ دا صفت ییادلته کبھی راتلے شی
 انحراف صفت دَراء سرہ دَلام دے
 چي یو بل تہ مائل کیری نو تمام دے
 یو صفت استطالت دے معتبر
 دغہ ضاد سرہ موندے شی پہ هر در
 دغہ غیر متضادہ دی صفتونہ
 چي ملگری دَئیائی دی حرفونہ
 دَصفاتِ عارضہ بیان

عارضی صفت وی حرف کبھی کلہ کلہ
 لکہ خنگ چي رانرے شی او پبلہ
 تہول لری دغہ صفت اتہ (8) حرفونہ
 بنائستہ کیری دَقران پہ دے لفظونہ
 لام اوراء سرہ چي میم ساکن کرے نور
 نون ساکن سرہ شُول دا حرفہ خلور
 دغہ رنگ دے میم اونون هر مشدد
 داتنویں دے دغہ رنگ ہم معتمد

همزه هغه چي لرونڪي مخڪڻي زوروي
 ووساڪن نه مخڪڻي پيڻ چي په يو دروي
 هريو ڄائے ڪڻي چي ڏيا نه مخڪڻي زيروي
 ڀڻه ڦاري دے چي آگاه له دے نه ڀيروي
 دَلام قاعدے

ڪه ڏ پاڪ اللہ ڏنوم نه مخڪڻي زوروي
 غت به لام ئي په لوستلو سراسروي
 د اللہ نه مخڪڻي پيڻ راشي چي ڪله
 لام ڏ پاڪ اللہ به غت وائے پخپله
 ڪه ڏ لام نه مخڪڻي زيرو راشي قرآن ڪڻي
 نري وايه دغه لام په ٽول جهان ڪڻي
 دغه دوه دي مقامات ڏ ڊڪ لوستلو
 لام ڏ پاره دي راغلي په وئيلو
 نور ڏ دوو (2) نه چي دي ڄومره مقامات
 نري لام هلته راغلي په حالات
 ڊڪ ويئلو ته تفخيم ڏ جهان وائي
 نرے ڪولو ته ترقيق دغه شان وائي
 په و اللہ ڪڻي لام ڀيل راڄي هر حال
 نري لام ڏ ڀسم اللہ لري مثال

★★★★★

دَرَا قَاعِدِے

غتِ لوستلو تہ تفخیم پہ جہان وائی
 نرې والی تہ ترقیق دغہ شان وائی
 غتِ لوستل معنی راغلی دَ تفخیم دہ
 دا پہ را کبھی دَر حمان او دَر حیم دہ
 نرې کولو تہ ترقیق پہ دُنیا وائی
 داسے دل تہ کبھی قاریان عالمان بنائی
 اِرْجِعُوا ئی دے مثال ددی جہان
 رانرې ددی مثال دہ پہ بنے شان
 رانہ مخکبھی زور او پیش کۂ پہ دُنیاوی
 داساکنہ را بہ دکہ د دُنیاوی
 پہ ہر خائے کبھی ورتہ بنۂ او کرہ نظر
 دَ حرکت نہ ئی کرہ خاں پورہ خیر
 زور او پیش کۂ وی دَر اَدَسر دَ پاسہ
 دالوستل بہ غتِ بنائستہ وی ستا دَ لاسہ
 دا دَشد سرہ را خئی ہم کلہ کلہ
 بی لہ زیرہ بہ داوی ہر خائے پہلہ
 دا دَ زیر سرہ چہی راشی پہ یو در
 نرې وایہ دغہ را پہ ہر بشر
 را ساکنہ وی ساکنہ مخکبھی بلہ

مخکڻي زير سره به داشي نري خپله
 را چي وي دِ اِماله په هر حالت کښي
 نري وايه دغه را په تلاوت کښي
 زير لرونکي داسي را په هر مقام
 چي دَ روم سره اُدي پري ښه تمام
 نري وايه دغه را په هر حالت کښي
 ياد ساته دغه بيان په تلاوت کښي
 دَميم اونون مشدد قاعده

نون او ميم لري غڼه هغه صورت کښي
 مشدد چي دواړه راشي تلاوت کښي
 دَميم ساکن اونون ساکن قاعده

لکه څنگ چي دري نقطه دَ اِ او پادي
 حالتونه ميم ساکن له دومره دادي
 دري حالته دي دَميم ساکن په شمار
 يو ادغام دے، بل اخفا او بل اظهار
 که دَميم ساکن نه وروستو وي ميم بل
 نُو مُدغم به شي دَميم سره ميم خپل
 دغڼي سره به دغه شي لوستلے
 د ادغام صورت دا هر چا دے ليکلے
 که دَميم ساکن نه وروستو راشي باء

نو پھ میم کنبی به غنہ وی د اخفاء
 میم اوباء کہ وروستو راشی پھ یولار
 دلته کیپی پھ هر خائے کنبی تش اظہار
 دا حالت دنون ساکن شولو تمام
 قلب سرہ ئی معتبردی تول احکام
 دنون ساکن اوتنویں قاعدے

اخفاء، قلب سرہ، اظہار، ادغام کرہ نور
 نون ساکن لری احوال دغہ خلور
 پھ تنویں کنبی تول جاری کرہ دایمان
 نون ساکن دپارہ حکم دجهان
 نون ساکن اوبھ تنویں کنبی شتہ اظہار
 کہ د حرف حلقی وروستوشی پھ لار
 پھ دوہ قسمہ بیان شوے هر ادغام دے
 یو غنہ سرہ، خالی ئی بل مقام دے
 ینموتول خلور حرفونہ دغنی دی
 بی غنی چبی لام اورادی ورپسی دی
 بل دوہ تکونہ جور شوپ دے یو کور
 حکم خلقو بیان کرے ورلہ نور
 نون ساکن تنویں به میم سرہ بدل شی
 کہ دنون نہ پس وی دانو دا به تل شی

قلب دے نوم ددی بیان پہ دی صورت کنبی
 چپی دنون نہ پس وی بآء پہ تلاوت کنبی
 دغہ وخت کنبی یو غنہ بلہ اخفاء ده
 دا خبرہ بیان کرے علماء ده
 پہ نون ساکن او تنوین کنبی فرق

نون ساکن لیکلے شی لکہ فَمَنْ
 تنوین نہ یشکارہ کوی بل تہ بدن
 نون ساکن وئیلے شی پہ هر حالت کنبی
 دَ هر وصل او دَ وقف پہ صورت کنبی
 دَ تنوین نون بہ شی وصل کنبی لوستلے
 دغہ وقف کنبی ہیخ چا نہ دے لیدلے
 ادغام او اظہار

لکہ خنک چپی تبول پنخہ ددین ارکان دی
 دَ ادغام دُومرہ قسمونہ پہ جہان دی
 یو مثلین دے دغہ تام پہ مقام دے
 دَ قسمونو دَ ادغام نہ یو ادغام دے
 شتہ دے قسم مُتَجَانِسِينَ یو بل
 داناقص او تام راخی پہ هر محفل
 بل تہ وائی مُتَقَارِبِينَ تمام
 کلہ کلہ داناقصہ وی ادغام

دَمَخْرَج صَفَات سرہ دَ حَرْفِ گَفْتَار
بِنَاءً وَاضَحَّه تَه وَّيَلِي شِي اِظْهَار
مَدِّ اَصْلِي اَوْ مَدِّ فِرْعِي

تَوَلَّ حَرْفُونَه بِنَاءً رَاخْكَل پَه خِپَل مَقْدَار
وَرْتَه وَاثِي مَدُّ اَصْلِي پَه گَفْتَار
دَا تَعْرِيفِ دَمِ دَمَدُّ اَصْلِي بِيَان
دَا سَمِ وَاثِي پَه دُنْيَا كُنْبِي تَوَلَّ قَارِيَان
اَصْلِي مَدِّ مَدِّ ذَاتِي سرَه يَادِي پَرِي
كَلَه كَلَه پَه طَبْعِي هَم بِيَانِي پَرِي
مَوْقُوفِ نَه وِي اَصْلِي مَدِّ پَه خَه سَبَب
بِس مَقْدَارِ دَ اَصْلِي مَدِّ لَرِي طَلَب
پَه سَبَب يَانْدِي مَوْقُوفِ چِي وِي يَوْمَدِّ
وَرْتَه وَاثِي دَا دَمَدِّ فِرْعِي حُد
فِرْعِي مَدِّ لَرِي پَه جَمْعِ دَوَه اَسْبَابَه
دَهْمَزَمِ سرَه سَكُونِ كِرَه دَا عَرَابَه
اَصْلِي هَر خَائِي هَر حَالَتِ كُنْبِي شِي لَوْ سَتَلِي
عَارِضِي وِي كَلَه كَلَه غَر خِيدَلِي
دَمَدِّ مَتَّصِلِ اَوْ مَدِّ مَنَفْصَلِ بِيَان

كَلَه سَبَبِ دَفِرْعِي مَدِّ چَرَمِ هَمَزَه وِي
مَتَّصِلِ، مَنَفْصَلِ قَسْمَه بَه دَا دَوَه وِي

متصل مددے یاد شوے پہ واجب
منفصل تہ جائز وائی ہر طالب
دَ (ساکن اعتبار سرہ) دَ مد قسمونہ

دَ ساکن چہی مد کبھی راشی اعتبار
دوہ قسمونہ ترے جو پری پہ ہر لار
یو لازم دے بل جائز سرہ دے یاد
دَ ساکن کوردے پہ دے سرہ آباد
پنخہ قسمہ دَ لازم شتہ پہ ہر در
دوہ قسمونہ دَ جائز دی معتبر
دَ مد لازم قسمونہ

لازم مددے پہ پنخہ قسمہ کبھی بند
پیدا کی پری تلاوت کبھی پہ دے خوند
یوتہ وائی کلمی او مثقل
کلمی مخفف دے ورسرہ بل
یو حرفی مثقل مد شتہ دے لازم
بل حرفی مخفف یاد ساتھ دائم
پنخہ دے مد لازم سرہ دلین
دا پنخہ قسمہ دَ مد شول بہرین
دَ مدونو مقدارونہ

مقدار در پری حرفونہ در پہ در

توسط دے مینغ دَ طول او دَ قصر
 خپل مقدار سره راخکل دَ حرف وینا کنبی
 دوه حرکتہ دی دَ قصر پہ دُنیا کنبی
 زیات راخکل دَ طول تعریف دے حقیقت
 شپہ حرکتہ ئی مقدار دے هر ساعت
 پہ اصلی مد کنبی راغله تل قصر دے
 توسط پہ متصل کنبی معتبر دے
 منفصل کنبی توسط شتہ دَ جهان
 لکہ خنگ چي طول لازم کنبی دے بیان
 پہ وقفی مد، عارضی کنبی طول بہتر دے
 توسط سره جائز پہ کنبی قصر دے
 دَ همزے قاعدے

لکہ خنگ چي دوه نقطی دَ هر یوتا دی
 دَ همزے دُومره قسمونہ تل ادا دی
 نہ پتیری هر ساعت چي شی لوستلے
 قطعیه دغہ پہ نوم شی رابللے
 پہ شروع کنبی وصلیہ همزه لوستے شی
 مینغ کنبی دغہ پہ وینا راغر خیدے شی
 دَ اسمونو پہ شروع کنبی الف لام
 وصلیہ همزه لری دغہ مقام

زور لرونڪے دا همزه په هر مقام وی
 رنگ په رنگ دا مثالونو کښي مدام وی
 که دریم حرف دَ فعل پیش لری دُنیا کښي
 پیش په سربه دا همزه شی په وینا کښي
 که دریم حرف دَ تکی زیر لری یا زور
 زیر لری به دا همزه په دغې در
 اِسْمٌ، اِیْنٌ، اِبْنَةٌ دَ هری ولار
 وصلیه همزه لری زیر په گفتار
 ورسره شته رنگ په رنگ نور مثالونه
 دَ همزه وصلیه دای حالتونه
 که همزه دَ فعل وی په ابتدا کښي
 دا قطعی دَ زور سره ده په دُنیا کښي
 یو صیغه دَ مضارع متکلم ده
 دا واحد صیغه قطعی ده او دائم ده
 همزه توله قطعیه دی هر خائے نورے
 وصلیه نه علاوه چي داشوے تیرے
 پنځه فعله که موجود وی په یو دار
 په دریم حرف ورسره پیش وی په گفتار
 دَ کسرے نه به همزه دا محروم نه وی
 همزه دلته وصلیه به مضموم نه وی

اِسُوَا اِيتُوَا اِقْضُوَا درمے شول دغہ شان
اِبْنُوَا اِتْقُوَا دوه نوردي دَجْهَان

حروفِ مدہ

واونہ کلہ چي پيش راشي مقدم
زير دِيَانہ مخکشي وي چي هغه دم
دَالْف نہ مخکشي زور چي په جهان شي
دغہ درمے وارہ ساکن چي دغہ شان شي
پہ مدہ حروف سرہ دغہ ياديري
کتا بونو کشي زمونرہ بيانييري
ولاړ زور او زير دي شمار هم په مدہ کشي
ولاړ پيش دلته راغله هر حصہ کشي
دغہ درمے وارولہ حکم مقدم دے
دا بيان دَهر بيان نہ ډير اهم دے

حروفِ لين

واواويانہ مخکشي کلہ چي وي زور
دغہ دوارہ هم ساکن چي کړي په سر
ورتہ وائي دوه حرفونہ ټول دَلين
ادا شوي بِنَّة په نرمہ بهترين

دَوقف بيان

ساہ کة اخلے دادے وقف شريعت کشي

اُدریدل دی دَقران پڤه تلاوت کښی
 اُدریدل غواری انسان کله ناکله
 بندوی هغه قران کله ناکله
 یو پڤه خپل اختیار سره انسان اُدریږی
 بل هغه چي تلاوت ورتڤه گرانیري
 نور کولڤ هغه نشی تلاوت
 نوم جیوره دڤه ساه اخلی دا ساعت
 اول وقف اختیاری دڤی جه انسان دڤه
 چي پخپله د انسان ختم بیان دڤه
 بل پڤه اضطراری یاد دڤه در پڤه در
 مجبوراً کوی دا وقف هر بشر
 کڤه معنی پږی نه بدلیږی تلاوت کښی
 دغه دواړه دی روا پڤه شریعت کښی
 پڤه معنی باندي نظر چي د انسان وی
 علاماتو ته ئی خیال چي د قران وی
 دا پڤه وقف اختیاری سره یادیري
 کتابونو کښی پڤه دڤی نوم بیانیري
 ساه شی لنډه نور لوستل چي پڤه چاگران شی
 گران چي ده له تلاوت دڤی قران شی
 وقف دڤه اضطراری پڤه دڤی صورت کښی

خیال کوہ ددغی دواروتلاوت کنبی
دوقف قسمونہ

تبول پننخہ قسمہ دوقف دی بیان
داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
یولازم دے بل مطلق پہ ہر مقام دے
دغہ وقف پہ قرآن کنبی خاص او عام دے
جائز ہم شتہ مجوز پہ تلاوت کنبی
مُرخص پننخم راغلی دے صورت کنبی
دا پننخہ قسمہ دوقف دی راغلی
ادا کی پری ایاتونہ پہ دی بشکلی
ضروری اولازم وقف دے پہ میم
اُدریدل دی رواشی پی پہ زاجیم
اُدریدل دی ہم پہ طاباندی راغلی
ادا کی پری ایاتونہ پہ دے بشکلی
دائرہ وقف دپارہ خائے پہ خائے دہ
دغہ نخہ دایت دجدائے دہ
قف سرہ پہ ہر مقام بانندی اُدری پڑہ
بلے ساہ سرہ بیامخ کنبی روانی پڑہ
دا بہتر دی دقرآن پہ تلاوت کنبی
داسے وائی عالمان پہ دے صورت کنبی

وقف النبی (ﷺ) دے راغلیے پہ قرآن کنبی
 دغہ خائے دُدریدو دے پہ جہان کنبی
 دلته وقف دُنیا نو سردار (ﷺ) کرے
 وقف دلته کنبی نیکانو بار بار کرے
 قاف چي کله وی یواخے پہ قرآن کنبی
 وقف دلته بعض گنری پہ دې جہان کنبی
 دَسکتے شتہ پہ قرآن کنبی علامت
 بند وُل دی پہ دے سرہ تلاوت
 ساہ چي ماتہ درنہ نشی پہ جہان
 لِر ساعت نہ پس جاری کرہ خپل بیان
 دا تعریف دَهر سکتے دے پہ جہان
 داسے وائی پہ دُنیا کنبی عالمان
 وقفہ ہم وائی سکتے پہ قرآن کنبی
 خیال ساتھ ددغي هر خائے هر بیان کنبی
 صل بہ کله کله ستاشی پہ نظر
 اُدریدل نہ اُدریدل دی برابر
 لامطلب لری چي نشتہ اُدریدل
 تلاوت جاری ساتھ دلته کنبی خپل
 پہ محل دَوقف اُدی پرہ صحیح
 تام کافی حسن شتہ وقف ہم قبیح

کتہٴ خوک اُوکری اعتبار دَ کیفیت
 تہول خُلو رِسمہ بہ جورِ شی داساعت
 یو ابدال دے بل دے روم سرہ اسکان
 دَ اشمام سرہ شتہ وقف دغہ شان
 دَالُہ فضل و کرم سرہ کتاب
 ختم شولو ضروری ترینہ ہریاب
 پہ اُخر کبھی بیاسلام پہ محمد ﷺ
 داسحر سرہ ماہنام پہ محمد ﷺ
 ورسرہ درود زہٴ وایم پہ نبی ﷺ
 چہی بُنیاد دے پہ دُنیا دَ ہر ولی
 ورسرہ ئی شہٴ پہ ال تل سلامونہ
 پہ بنائست ئی پہ جمال تل سلامونہ
 بیاسلام دے پہ اصحاب دَ محمد ﷺ
 داسلام دے پہ ہریاب دَ محمد وی
 زہٴ پہ سرہ ختم وومہ خپل کتاب
 رتہ کپہ رانہ قبول پکبھی ہریاب
 تمت بفضل اللہ تعالیٰ وبتوفیقہ رنا تقبل منا انک انت السميع العليم . وتب علينا
 انک انت التواب الرحيم . والحمد لله تعالیٰ علی ذالک . وصلى الله تعالى على خير
 خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين .

جمعة المبارک 11 رمضان المبارک ... ستمبر 2008

دَعْلَم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

﴿دَعْلَم تجوید تول اہم مسائل پہ شعرونو کنبی﴾

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تاون کراچی

خورونکے

اسلامی ادبی تولنہ

یونیورسٹی روڈ مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید
منظوم

تصنیف

احمد علی مردانی

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**